EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 14.4.2014
COM(2014) 224 final

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

Zpráva o uplatňování Listiny základních práv Evropské unie za rok 2013

{SWD(2014) 141 final}
{SWD(2014) 142 final}

1. ÚVOD

Listina základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“) je určena především orgánům EU. Listina doplňuje vnitrostátní systémy a nenahrazuje je. Členské státy podléhají vlastním ústavním systémům a základním právům stanoveným v těchto systémech. Členské státy musí brát Listinu v úvahu pouze tehdy, pokud jejich vnitrostátní opatření uplatňují právo EU, jak je stanoveno v článku 51 Listiny.

Tato zpráva vyzdvihuje úlohu Soudního dvora Evropské unie (dále jen „Soudní dvůr“) při uplatňování Listiny, zejména co se týká nejnovějšího vývoje jeho judikatury o použitelnosti Listiny v členských státech.

Zpráva podává rovněž přehled o tom, jak orgány EU pod kontrolou Soudního dvora dodržovaly a prosazovaly základní práva ve všech svých iniciativách, včetně vypracovávání nových právních předpisů a politik, a v donucovacích opatřeních.

Zpráva upozorňuje rovněž na význam Evropské úmluvy o lidských právech (dále jen „EÚLP“) a pokrok, jehož bylo dosaženo s ohledem na přistoupení EU k tomuto nástroji.

Podrobné informace o uplatňování Listiny dokládající konkrétní problémy, s nimiž se jednotlivci setkávají, jsou uvedeny v pracovním dokumentu útvarů Komise, který je připojen k této zprávě (příloha 1). Pokrokem při provádění strategie pro rovnost žen a mužů (2010–2015) se zabývá zvláštní příloha (příloha 2).

2. POUŽITELNOST LISTINY NA ČLENSKÉ STÁTY

Soudci v členských státech si stále více uvědomují dopad Listiny a žádají Soudní dvůr[1] o vodítko k jejímu uplatňování a výkladu v rámci řízení o předběžné otázce[2].

Při určování, zda daný případ spadá do oblasti působnosti Listiny, jak je vymezena v článku 51, Soudní dvůr zejména zkoumá, zda má příslušná vnitrostátní právní úprava za cíl provádět ustanovení práva EU, jakou má tato právní úprava povahu, zda sleduje jiné cíle, než které zahrnuje právo EU, a rovněž zda existuje zvláštní ustanovení práva EU v této oblasti nebo způsobilé ji ovlivnit[3].

Vhodné příklady situací, kdy Soudní dvůr rozhodl, že členské státy **neuplatňují právo EU**, a Listina se tudíž nepoužije, představují tři nedávné případy.

Za prvé, v rozsudku ve věci Pringle[4] Soudní dvůr konstatoval, že pokud členské státy zavedly stálý krizový mechanismus pro země eurozóny, neuplatňovaly právo EU. Smlouvy nesvěřují EU k zřízení tohoto mechanismu žádnou zvláštní pravomoc. Členské státy proto neuplatňují právo EU ve smyslu článku 51, a Listina se tudíž nepoužije.

Za druhé, v rozsudku ve věci Fierro a Marmorale[5] zkoumal Soudní dvůr italský právní předpis, který vyžaduje zrušení aktů týkajících se prodeje nemovitostí v případě změn nemovitosti bez předepsaných povolení podle předpisů o územním plánování. Takovéto automatické zrušení brání výkonu práva na vlastnictví

---

1 Pokud jde o přehled žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce, které byly Soudnímu dvoru předloženy v roce 2013 a které se týkají Listiny, viz dodatek II.

2 Viz článek 267 Smlouvy o fungování Evropské unie.

3 ESD, věc Annibaldi, C-309/96, 18.12.1997, body 21 až 23 a věc Iida, C-40/11, 8.11.2012, bod 79.

4 ESD, věc Thomas Pringle, C-370/12, 27.11.2012.

5 ESD, věc Francesco Fierro a Fabiana Marmorale v. Edoardo Ronchi a Cosimo Scocozza, C-106/13, 30.5.2013.

(článek 17[6]). Soudní dvůr prohlásil věc za nepřípustnou, jelikož mezi vnitrostátními právními předpisy týkajícími se územního plánování a právem EU neexistuje žádná souvislost.

Za třetí, ve věci Cholakova[7] zkoumal Soudní dvůr situaci, kdy bulharská policie zadržela paní Cholakovou, která při policejní kontrole odmítla předložit průkaz totožnosti. Soudní dvůr konstatoval, že jelikož paní Cholakova neprojevila úmysl opustit bulharské území, má daná věc čistě vnitrostátní povahu. Soudní dvůr rozhodl, že pro projednání této věci není příslušný a prohlásil ji za nepřípustnou.

V současnosti existují tři případy, v nichž je **zřejmé, že se Listina použije**.

„Uplatňování práva EU“ se za prvé vztahuje na **legislativní činnost a soudní a správní praxi** členského státu **při plnění povinností podle práva EU**. Tak je tomu například tehdy, pokud členské státy zajišťují účinnou soudní ochranu práv, která jednotlivcům vyplývají z práva EU, jak jsou povinny činit podle čl. 19 odst. 1 Smlouvy o EU. Směrnice o volném pohybu[8] členským státům umožňuje omezit volný pohyb občanů EU z důvodu veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti nebo veřejného zdraví. Ve věci ZZ Soudní dvůr rozhodl, že dotyčné osobě musí být zpřístupněno odůvodnění odepření vstupu[9]. V tomto případě nebyly důvody rozhodnutí o odepření vstupu na území Spojeného království zpřístupněny z důvodu národní bezpečnosti. Soudní dvůr potvrdil, že osoba má právo být informována o základu pro rozhodnutí o odepření vstupu, jelikož ochrana národní bezpečnosti nemůže dotyčnou osobu zbavit práva být vyslechnuta, takže její právo na opravný prostředek bude neúčinné (článek 47).

Soudní dvůr za druhé konstatoval, že se Listina použije, **vykonává-li orgán členského státu rozhodovací pravomoc, která je mu svěřena na základě práva EU**. V rozsudku ve věci Kaveh Puid[10] Soudní dvůr potvrdil své dřívější rozsudky[11] a konstatoval, že členský stát nemůže přemístit žadatele o azyl do jiného členského státu, který byl původně určen jako příslušný, pokud existují prokazatelné důvody pro domněnku, že žadatel bude vystaven skutečnému riziku nelidského nebo ponižujícího zacházení v rozporu s článkem 4 Listiny.

Uplatňování práva EU mohou představovat rovněž vnitrostátní opatření spojená s vyplácením finančních prostředků EU v rámci sdíleného řízení. V rozsudku ve věci Blanka Soukupová[12] Soudní dvůr rozhodl, že při uplatňování nařízení Rady č. 1257/1999 o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu musí členské státy dodržovat zásady rovného zacházení a zákazu diskriminace zakotvené v článku 20, čl. 21 odst. 1 a článku 23 Listiny. Při poskytování podpory starším zemědělcům z titulu předčasného odchodu do důchodu musí členské státy zajistit rovné zacházení se ženami a muži a nepřipustit žádnou diskriminaci založenou na pohlaví.

---

6 Další články uvedené v závorkách jsou články Listiny.

7 ESD, věc Gena Ivanova Cholakova, C-14/13, 6.6.2013.

8 Směrnice 2004/38/ES, Úř. věst. L 158, 2004, s. 77.

9 ESD, věc ZZ v. Secretary of State for the Home Department, C-300/11, 4.6.2013.

10 ESD, věc Spolková republika Německo v. Kaveh Puid, C-4/11, 14.11.2013.

11 ESD, spojené věci NS v. Secretary of State for the Home Department, C-411/10 a C-493/10, 21.12.2011.

12 ESD, věc Blanka Soukupová, C-401/11, 11.4.2013.

V roce 2013 byl velmi diskutovaným rozsudkem týkajícím se **použitelnosti Listiny rozsudek ve věci Åkerberg Fransson**[13]. Tento rozsudek představuje důležitý krok v současném procesu objasňování výkladu článku 51 Listiny.

Soudní dvůr byl požádán, aby objasnil, zda vnitrostátní právní předpisy, které naplňují cíle stanovené v právu EU, rovněž představují situace, kdy je „uplatňováno" právo EU ve smyslu článku 51 Listiny. Případ postoupil Soudnímu dvoru za účelem vydání rozhodnutí o předběžné otázce okresní soud ve Švédsku, který si nebyl jistý, zda může být vůči obviněnému zahájeno trestní stíhání pro daňový únik v souvislosti s přiznáními k DPH, pokud za týž čin spočívající v poskytnutí nesprávných informací již byla uložena správní daňová sankce. Toto řízení je nutno přezkoumat ve vztahu k zásadě *ne bis in idem* (zásada, že by nikdo neměl být za týž čin potrestán dvakrát), jež je zakotvena v článku 50 Listiny, ačkoli příslušné vnitrostátní právní předpisy týkající se těchto správních sankcí a trestního řízení nebyly přijaty za účelem provedení práva EU.

Soudní dvůr poukázal na skutečnost, že podle práva EU musí členské státy zajistit, aby byla splatná DPH vybrána v plné výši, bojovat proti daňovým únikům a přijmout stejná opatření k zamezení podvodům ohrožujícím finanční zájmy EU, jaká přijímají k zamezení podvodům ohrožujícím jejich vlastní zájmy[14].

Vlastní zdroje EU zahrnují příjmy z použití jednotné sazby na harmonizovaný vyměřovací základ DPH, který se určuje podle pravidel EU. Mezi výběrem příjmů z DPH v souladu s použitelným právem EU a poskytnutím odpovídajících zdrojů z DPH rozpočtu EU proto existuje přímá spojitost. Jakákoli mezera ve výběru příjmů z DPH na vnitrostátní úrovni má potenciální dopady na rozpočet EU. Soudní dvůr konstatoval, že *„vzhledem k tomu, že v případě, kdy vnitrostátní právní úprava spadá do působnosti unijního práva, musí být (...) respektována základní práva, nemůže nastat případ, který by spadal pod unijní právo a uvedená práva by se neuplatnila. Použitelnost unijního práva s sebou nese použitelnost základních práv zaručených Listinou*[15]*."* Podle Soudního dvora má být v této souvislosti prostřednictvím vnitrostátních právních předpisů *„sankcionováno porušení ustanovení uvedené směrnice, a tedy splněna povinnost účinného postihu jednání ohrožujících finanční zájmy Unie, kterou Smlouva ukládá členským státům"*[16].

Co se týká výsledku tohoto případu, Soudní dvůr poznamenal, že zásada zamezující uložení dvojího trestu určité osobě za týž čin nebrání tomu, aby členský stát uložil za totéž jednání kombinaci daňové a trestní sankce, pokud daňová sankce nemá trestní povahu.

3. OPATŘENÍ NA PODPORU ÚČINNÉHO PROVÁDĚNÍ LISTINY

Základní práva jsou prosazována prostřednictvím všech politik EU. Tam, kde má EU pravomoc konat, navrhuje Komise právní předpisy, které právům a zásadám zakotveným v Listině dávají konkrétní účinek. Komise přijímá rovněž aktivní opatření k prosazování Listiny a vymáhá dodržování práva EU prostřednictvím řízení o nesplnění povinnosti vedeného proti členským státům.

Dodržování Listiny samotnými orgány kontroluje Soudní dvůr, který ověřuje soulad aktů EU s Listinou.

---

13 ESD, věc Åklagaren v. Hans Åkerberg Fransson, C-617/10, 26.2.2013.
14 Tamtéž, bod 26.
15 Tamtéž, bod 21.
16 Tamtéž, bod 28.

3.1. Právní předpisy EU

Komise zajišťuje a důkladně ověřuje, že všechny **legislativní návrhy** dodržují a prosazují základní práva. Komise uplatňuje tento přístup během celého legislativního procesu, od samotného návrhu, po jeho projednávání orgány EU a konečné přijetí.

3.1.1. Legislativní návrhy

V oblasti trestního práva **navrhla Komise pět právních opatření k dalšímu prosazování agendy v oblasti procesních práv** a posílení základu evropské politiky v oblasti trestního soudnictví. Tato opatření zahrnují tři návrhy směrnic o

- posílení některých aspektů presumpce neviny a práva být přítomen jednání během trestního řízení (články 48 a 47),
- zvláštních procesních zárukách pro děti podezřelé nebo obviněné v trestním řízení (články 24 a 49),
- předběžné právní pomoci pro osoby, které jsou podezřelé nebo obviněné ze spáchání trestného činu a které byly zbaveny osobní svobody, a právní pomoci v řízení týkajícím se evropského zatýkacího rozkazu (čl. 47 odst. 3).

K těmto opatřením patří rovněž dvě doporučení, a to doporučení o procesních zárukách pro zranitelné osoby podezřelé nebo obviněné v trestním řízení a doporučení o právu osob podezřelých nebo obviněných v trestním řízení na právní pomoc (článek 47)[17].

Požadavek, aby trestněprávní opatření měla základ v důkladných normách EU týkajících se procesních práv a práv obětí v souladu s Listinou, má zásadní význam pro posílení zásady vzájemné důvěry, na níž je založena justiční spolupráce.

Komise zajistila účinnou ochranu důvěrnosti informací sdělovaných mezi advokáty a jejich klienty v právních předpisech EU týkajících se praní peněz. Navrhovaná **směrnice proti praní peněz** z února 2013 ukládá povinnost oznámit orgánům podezření na praní peněz nebo financování terorismu v rámci řady profesních činností. Vzhledem k zásadnímu významu práva na obhajobu (článek 48) však navrhovaná směrnice vyžaduje, aby v určitých případech členské státy tuto povinnost neuplatňovaly na advokáty, například ve vztahu k informacím obdrženým při zjišťování právního postavení klienta[18].

Komise zajistila rovněž prostředky nápravy pro **pracovníky při výkonu jejich práva na volný pohyb v EU**. Tento legislativní návrh[19] má mimo jiné uložit členským státům právní povinnost poskytovat mobilním pracovníkům v EU vhodné prostředky nápravy na vnitrostátní úrovni (článek 47).

V září 2013 navrhla Komise nařízení o indexech, které jsou používány jako **referenční hodnoty ve finančních nástrojích a finančních smlouvách**[20]. To má zajistit, aby referenční hodnoty poskytované účastníky trhu ve finančním sektoru podléhaly jasnějším normám a dohledu. Navrhované nařízení předpokládá, že příslušným orgánům budou svěřeny pravomoci v oblasti dohledu a vymáhání, včetně přístupu k datovým přenosům na žádost. Komise posoudila dopad návrhu na řadu

---

17 COM(2013) 821, 822 a 824, 27.11.2013 a COM(2013) 8178 a 8179, 27.11.2013.

18 ESD, věc Ordre des barreaux francophones et germanophone, C-305/05, 26.6.2007.

19 COM(2013) 236 final, 26.4.2013.

20 COM(2013) 641 final, 18.9.2013.

práv chráněných Listinou: ochranu osobních údajů (článek 8), svobodu projevu a informací (článek 11) a svobodu podnikání (článek 16).

V návrhu nařízení, kterým se stanoví pravidla pro ostrahu vnějších námořních hranic v kontextu operativní spolupráce koordinované Evropskou agenturou pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států Evropské unie (Frontex)[21], jenž byl přijat v dubnu 2013, Komise zajistila, aby opatření přijatá během operací souvisejících s ostrahou, které koordinuje agentura Frontex, musela plně dodržovat základní práva a zásadu nenavracení, která znamená, že uprchlíci nesmí být vráceni do země, v níž jim hrozí nebezpečí, že by mohli být vystaveni trestu smrti, mučení nebo jinému nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu (čl. 19 odst. 2). Před vyloděním ve třetí zemi musí členské státy zohlednit obecnou situaci v dané zemi, aby bylo zajištěno, že tato země neuplatňuje praktiky v rozporu se zásadou nenavracení, musí být určena totožnost zajištěných či zachráněných osob a posouzena jejich osobní situace.

3.1.2. Interinstitucionální jednání s významnými aspekty týkajícími se základních práv

Rok 2013 byl důležitým rokem pro právo na ochranu osobních údajů. Vzhledem k odhalení programů globálního sledování potenciálně monitorujících komunikaci všech občanů v tomto roce musely orgány EU dosáhnout pokroku při jednání o nové normě ochrany osobních údajů[22]. V říjnu 2013 výbor LIBE Evropského parlamentu podpořil návrh Komise[23]. Cílem reformy je zajistit, aby jednotlivci měli své údaje opět pod kontrolou, a to zvýšením jejich práv (článek 8). K hlavním prvkům patří výslovný souhlas, právo být zapomenut, právo na přenositelnost údajů a právo být informován o narušení bezpečnosti osobních údajů. Tyto prvky pomohou odstranit zvětšující se mezeru mezi občany a společnostmi, s nimiž sdílejí své údaje, a to dobrovolně či nedobrovolně.

Na podporu svobody podnikání zakotvené v článku 16 Listiny předložila Komise v roce 2012 návrh na modernizaci pravidel týkajících se **přeshraničního úpadkového řízení**[24]. Během jednání, která v roce 2013 dosáhla skutečného pokroku, byly důkladně posouzeny dopady tohoto návrhu na právo minoritních věřitelů na účinnou právní ochranu (článek 47) a na vlastnictví (článek 17).

3.1.3. Uplatňování Listiny prostřednictvím opatření přijatých zákonodárci EU a Komisí

V oblasti procesních práv byla přijata **směrnice o právu na přístup k obhájci** a o právu na informování třetí strany v případě zbavení osobní svobody[25]. Na základě tohoto přelomového právního předpisu je všem podezřelým osobám zaručeno právo na právní poradenství od počátečních fází řízení až do jeho ukončení (články 47 a 48).

Evropský parlament a Rada přijaly přepracované znění **dublinského nařízení**[26], které žadatelům zaručuje účinný opravný prostředek s ohledem na rozhodnutí o přemístění, a zajišťuje tudíž plný účinek práva žadatele o azyl zůstat na území daného státu a snižuje riziko „řetězového navrácení“ (čl. 19 odst. 2). Přepracované znění zahrnuje rovněž judikaturu Soudního dvora, která stanoví, že žadatel o azyl nesmí být poslán do členského státu, v němž hrozí vážné nebezpečí porušení jeho

---

21 COM(2013) 197 final, 12.4.2013.
22 COM(2012) 11 final, 25.1.2012 a COM(2012) 10 final, 25.1.2012.
23 Evropský parlament, dokument č. A7-0403/2013.
24 COM(2012) 744 final, 12.12.2012.
25 Směrnice 2013/48/EU, Úř. věst. L 294.
26 Nařízení č. 604/2013, Úř. věst. L 180, s. 31.

základních práv. V tomto případě přebírá neprodleně odpovědnost jiný členský stát, aby nebyl ohrožen rychlý přístup žadatele o azyl ke spravedlnosti.

Evropský parlament a Rada přijaly rovněž **směrnici o azylových řízeních**[27] **a směrnici o podmínkách přijímání**[28]. První směrnice posiluje záruky chránící základní právo na azyl, zejména posílením práva na přístup k azylovému řízení (články 18 a 19), zatímco druhá směrnice obsahuje lepší a jasnější normy k účinnější ochraně základního práva na důstojnost, zejména co se týká zranitelných žadatelů o azyl, a dále harmonizuje pravidla týkající se zajištění, a to stanovením jednoznačných a restriktivních důvodů zajištění, podmínek zajištění a záruk pro zajištěné osoby (články 1, 4, 6, 7, 18, 21, 24 a 47).

Co se týká **práv obětí, nařízení o vzájemném uznávání ochranných opatření v občanských věcech**[29] zavádí jednoduchý a rychlý mechanismus uznávání ochranných opatření nařízených v jednom členském státě v občanských věcech. Osoby, které tato opatření chrání (většinou ženy, v jejichž prospěch byl vydán soudní zákaz kontaktu vztahující se na určitou osobu), si mohou být tudíž jisté, že zákaz vydaný v jejich domovské zemi bude mít stejné postavení bez ohledu na to, kde v EU se nacházejí.

Evropské volby v roce 2014 se budou poprvé konat podle Lisabonské smlouvy, která posílila pravomoci Evropského parlamentu. Ve svém doporučení z března 2013[30] Komise politické strany vyzvala, aby v příštích evropských volbách nominovaly kandidáty na předsedu Evropské komise a aby jasně uvedly své přidružení k evropským politickým stranám. Doporučení má podpořit právo volit zakotvené v článku 39 Listiny, a to informováním voličů o otázkách, které jsou při těchto volbách v sázce, podnítit celoevropskou diskusi a zvýšit volební účast.

3.2. Opatření na podporu základních práv

Velké podniky v EU jsou i nadále řízeny převážně muži. K dosažení rovného zastoupení žen a mužů v řídících a dozorčích orgánech podniků v souladu s článkem 23 Listiny navrhla Komise minulý rok směrnici k zlepšení genderové vyváženosti mezi členy dozorčí rady / nevýkonnými členy správní rady společností kotovaných na burzách[31]. V listopadu 2013 vydal Evropský parlament v prvním čtení k navrhované směrnici usnesení[32], v němž potvrdil obecnou shodu, pokud jde o větší zastoupení žen v řídících a dozorčích orgánech podniků, a z velké části přístup Komise k řešení stávající nerovnováhy schválil.

Další oblastí, v níž EU dále posiluje ochranu práv na rovnost a podporuje přijetí pozitivních opatření, je oblast **integrace Romů**. V roce 2013 bylo dosaženo významného pokroku, pokud jde o přístup EU k řešení vyloučení Romů. V prosinci 2013 bylo jednomyslně přijato doporučení Rady[33]. Členské státy se zavázaly zlepšit hospodářskou a sociální integraci romských komunit. V tomto procesu se do diskusí na nejvyšších rozhodovacích úrovních zapojili samotní Romové.

---

27 Směrnice 2013/32/EU, Úř. věst. L 180.
28 Směrnice 2013/33/EU, Úř. věst. L 180, 29.6.2013, s. 96.
29 Nařízení č. 606/2013, Úř. věst. L 181.
30 Doporučení 2013/142/EU, Úř. věst. L 79, s. 29.
31 COM(2012) 614 final, 14.11.2012
32 Evropský parlament, dokument č. A7-0340/2013.
33 Doporučení Rady o účinných opatřeních v oblasti integrace Romů v členských státech, 9.12.2013.

3.3. Donucovací opatření EU

Komise plnila svou úlohu strážkyně Smluv a přijala opatření s cílem zajistit, aby členské státy vymáhaly dodržování právních předpisů EU, které dávají Listině konkrétní účinek.

Po analýze uplatňování **vízového kodexu**[34] v členských státech s ohledem na právo na odvolání proti rozhodnutí o zamítnutí žádosti o udělení víza / prohlášení víza za neplatné / zrušení víza předložila Komise řadu otázek týkajících se slučitelnosti vnitrostátních právních předpisů s ustanoveními vízového kodexu a Listiny. Komise dospěla k závěru, že právo na účinnou právní ochranu zakotvené v článku 47 vyžaduje, aby odvolání proti rozhodnutí o zamítnutí žádosti o udělení víza, prohlášení víza za neplatné nebo zrušení víza zahrnovalo přístup k justičnímu orgánu jako jediné nebo poslední možnosti odvolání. Řadě členských států byly zaslány výzvy.

V roce 2012[35] Soudní dvůr rozhodl, že rychlé a radikální snížení věkové hranice pro povinné ukončení služebního poměru u soudců, státních zástupců a notářů v Maďarsku není v souladu se směrnicí 2000/78, která zajišťuje úplné dodržování zákazu diskriminace uznaného v článku 21 Listiny v oblasti zaměstnání. Po úspěšném dialogu s Komisí přijalo Maďarsko v březnu 2013 zákon, který zajišťuje řešení všech vznesených otázek a správně a úplně provádí rozsudek Soudního dvora.

Co se týká **ochrany údajů,** Komise sledovala provedení rozsudku Soudního dvora z roku 2012[36] týkajícího se nedostatečné nezávislosti orgánu dozoru na ochranu osobních údajů ze strany Rakouska. Rakousko pozměnilo své právní předpisy v oblasti ochrany osobních údajů a zajistilo, aby člen orgánu, který spravuje jeho běžné záležitosti, podléhal dohledu pouze ze strany jeho předsedy a aby orgán již nebyl součástí spolkového kancléřství, nýbrž měl svůj vlastní rozpočet a pracovníky.

3.4. Kontrola orgánů EU ze strany Soudního dvora

To, jak orgány EU zohledňují Listinu, kontroluje Soudní dvůr, který vynesl řadu rozsudků s cílem zajistit, aby orgány EU jednaly v souladu s Listinou. Tyto rozsudky se týkaly rovněž souladu právních předpisů EU a rozhodnutí určených jednotlivcům s Listinou.

EU může ukládat sankce nebo omezující opatření, jež mohou mít dopad na základní práva osoby, jíž jsou uloženy. Ve svém rozsudku vyneseném v odvolacím řízení ve věci Kadi II[37] Soudní dvůr objasnil některá procesní práva osob podezřelých ze spojení s terorismem, včetně práva na řádnou správu, práva na účinnou právní ochranu a práva na spravedlivý proces (články 41 a 47). Soudní dvůr **zajistil ochranu základních práv a svobod, přičemž současně uznal naléhavou potřebu bojovat proti mezinárodnímu terorismu**. Komise zmrazila aktiva pana Kadiho při výkonu rozhodnutí Výboru OSN pro sankce na základě rezoluce Rady bezpečnosti OSN. Soudní dvůr konstatoval, že jelikož Komise nepředložila žádné informace nebo důkazy k doložení tvrzení, že se pan Kadi podílel na činnostech souvisejících s mezinárodním terorismem (což on důrazně popíral), neodůvodňovala tato tvrzení přijetí omezujících opatření vůči němu na úrovni EU.

---

34 Nařízení č. 810/2009, Úř. věst. L 243.

35 ESD, věc Komise v. Maďarsko, C-286/12, 6.11.2012.

36 ESD, věc Komise v. Rakousko, C-614/10, 16.10.2012.

37 ESD, věc Komise a další v. Kadi (Kadi II), C-584/10 P, odvolání proti rozsudku ve věci Kadi v. Komise (Kadi I), T-85/09, 18.7.2013.

Orgány EU přijaly v řadě případů (bez ohledu na existenci rezolucí Rady bezpečnosti OSN) rozhodnutí nebo nařízení o zmrazení finančních prostředků osob nebo subjektů, které orgány EU určily jako osoby nebo subjekty podílející se na šíření jaderných zbraní. Některé tyto osoby a subjekty podaly žaloby na zrušení těchto rozhodnutí. V řadě rozsudků[38] Tribunál zrušil opatření orgánů EU přijatá vůči některým žalobcům. Tribunál shledal, že orgány EU nepředložily dostatečné důkazy, aby přijatá opatření odůvodnily, a že v určitých případech porušily povinnost své rozhodnutí odůvodnit a zpřístupnit důkazy.

V rozsudku ve věci Besselink[39] přiznal Tribunál účinek **právu na přístup k dokumentům** zakotvenému v článku 42 Listiny a částečně zrušil rozhodnutí Rady, kterým se odepírá přístup k dokumentu o přistoupení EU k EÚLP. Tribunál rozhodl, že se Rada dopustila chybného hodnocení, když odepřela přístup k jedné ze směrnic pro jednání, které přijala. Postoj uvedený v tomto dokumentu již byl sdělen jednajícím stranám. Jeho zpřístupnění proto nemohlo ohrozit ovzduší důvěry mezi nimi.

Ačkoli tato rozhodnutí byla určena jednotlivcům, Soudní dvůr kontroluje rovněž legislativní akty EU určené členským státům.

Soudní dvůr přezkoumal **slučitelnost rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu[40] (EZR) s články 47 a 48 Listiny**. Soudní dvůr byl dotázán, zda může členský stát podmínit předání osoby odsouzené v nepřítomnosti tím, že dotčené odsuzující rozhodnutí je ve vystavujícím členském státě přezkoumáno za účelem vyloučení zásahu do práva na spravedlivý proces a práva na obhajobu zaručených ústavou vykonávajícího státu[41]. Soudní dvůr rozhodl, že rámcové rozhodnutí o EZR je zcela slučitelné s Listinou. Podřízení předání dotyčné osoby podmínce, kterou rámcové rozhodnutí nestanoví, by narušilo zásady vzájemné důvěry a uznávání, které má toto rozhodnutí posilovat, a ohrožovalo by to jeho účinnost.

4. ÚLOHA EÚLP

Skutečnost, že se Listina použije pouze tehdy, uplatňují-li členské státy právo EU, neznamená, že v ochraně základních práv existuje mezera. Jednotlivci mohou využít vnitrostátní opravné prostředky a po jejich vyčerpání mohou podat žalobu u Evropského soudu pro lidská práva v souladu s EÚLP, jejíž smluvní stranou jsou všechny členské státy EU.

Lisabonská smlouva uložila EU povinnost přistoupit k EÚLP. V dubnu 2013 byl dokončen návrh dohody o přistoupení EU k EÚLP, což představuje milník v procesu přistoupení. Jako další krok Komise Soudní dvůr požádala, aby k návrhu dohody vydal své stanovisko.

---

38 Tribunál, spojené věci Bank Melli Iran, T-35/10 a T-7/11; věc Persia International Bank plc, T-493/10; spojené věci Export Development Bank of Iran, T-4/11 a T-5/11; věc Iran Insurance Company, T-12/11; věc Post Bank Iran, T-13/11; věc Bank Refah Kargaran, T-24/11; věc Europäisch-Iranische Handelsbank AG, T-434/11; spojené věci Naser Bateni, T-42/12 a T-181/12; věc Good Luck Shipping, T-57/12 a věc Iranian Offshore Engineering & Construction Co. v. Rada, T-110/12, 6.9.2013.

39 Tribunál, věc Besselink v. Rada, T-331/11, 12.9.2013.

40 Rámcové rozhodnutí 2002/584/SVV ve znění rámcového rozhodnutí 2009/299/SVV, Úř. věst. L 81, 2009, s. 24.

41 ESD, věc Stefano Melloni v. Ministerio fiscal, C-399/11, 26.2.2013.

5. ZÁVĚR

V roce 2013 projednával Soudní dvůr vysoký počet případů týkajících se použitelnosti Listiny na vnitrostátní úrovni. To vyzdvihuje větší součinnost Listiny s vnitrostátními právními systémy. V této souvislosti hraje při bližším vymezení použitelnosti Listiny v členských státech ze strany vnitrostátních soudců důležitou úlohu rozsudek ve věci Åkerberg Fransson, ačkoli se judikatura v tomto ohledu dosud vyvíjí a pravděpodobně bude i nadále zpřesňována.

Soudci v členských státech dávají právům a svobodám zakotveným v Listině konkrétní účinek, jelikož přímo zajišťují, aby v případech, kdy nebyla dodržena základní práva v oblasti působnosti práva EU, dosáhli jednotlivci úplné nápravy.

Orgány EU vyvíjejí značné úsilí o zajištění jednotného uplatňování ustanovení Listiny, jelikož ta je právně závazná jako primární právo EU. Během legislativního postupu je třeba pečlivě posoudit možný dopad na základní práva, zejména ve fázi vypracovávání konečných kompromisních řešení. K dosažení tohoto cíle je nezbytný pevný interinstitucionální závazek.

Právní akty EU lze z důvodu porušení základních práv napadnout u Soudního dvora. Kontrola ze strany Soudního dvora se vztahuje rovněž na členské státy, avšak pouze v případě, že uplatňují právo EU. Mimo tuto oblast uplatňují členské státy vlastní vnitrostátní systémy základních práv. To představuje jednoznačnou a úmyslnou volbu členských států při navrhování Listiny a Smlouvy.

Orgány EU musí jít nad rámec pouhého dodržování právních požadavků vyplývajících z Listiny. Musí nadále plnit politický úkol spočívající v prosazování kultury základních práv u všech, tj. u občanů, hospodářských subjektů i orgánů veřejné moci. Skutečnost, že Komise obdržela od veřejnosti více než 3 000 dopisů týkajících se dodržování základních práv, ukazuje, že si jednotlivci jsou vědomi svých práv a že požadují jejich dodržování. Komise jejich snahy podporuje.